

A *Bükk-vel* írásmód problémája

Akadémiai helyesírási szabályzatunk szótári részében sokak számára meglepő újdonság, hogy a *Bükk* (hegység) *-vel* ragos alakja így helyes: *a Bükk-vel*. Magyarozatként a szótár a szabályzat 154. c) pontjára utal, amely szerint: „...arra kell törekednünk, hogy a toldalékos alakok leírására olyan megoldást találjunk, amely biztosítja az alapforma visszaállíthatóságát: *Kiss-sel*, *Wittmann-né*, *New York-i* stb. (Nem pedig: **Kissel*, **Wittmanné*, **newyorki* stb.)” Szerintem azonban a *Bükk* alapforma visszaállíthatósága akkor sem volna veszélyben, ha egyszerűsítve íránk: *a Bükkel*. Sokan nem is írják vagy írják ezt másképp ma sem, mert furcsának találják az új, a „szabályos” írásmódot. Nem értik, hogy ha a *bükk* fajtának *-vel* ragos alakja *bükkel*, akkor a belőle származó helynévnek (hegységnevének) ugyanilyen alakját miért ne lehetne egyszerűsítve írni: *a Bükkel*.

A szokatlan *Bükk-vel* írásmód tekintetében fokozza a bizonytalanságot az AkH. 94. pontja, amely így fogalmaz: „A toldalékolás következtében egymás mellé kerülő három azonos mássalhangzót jelölő betűt kettőzöttre egyszerűsítjük. [...] A szabály nem érvényesíthető a magyar családnevekre, az idegen tulajdonnevekre és a szóösszetételekre...” E szerint az egyszerűsítésnek nincs helye a következő három névtípusnál: a) a magyar családneveknél, például *Kiss*, *Kiss-sel*, *Tarr*, *Tarr-ról*; b) az idegen tulajdonneveknél, például *Thoman Mann*, *Thomas Mann-nál*, *Mariazell*, *Mariazell-lel*; c) a szóösszetételeknél, például *balett*, *balett-táncos*. Tehát szó van itt az **idegen tulajdonnevekről**, de nincs utalás **magyar helynevekre**.

Ha ragaszkodunk a *Bükk-vel* írásmódhoz, akkor a 94. szabálypontnak a kivételekre vonatkozó, idézett mondatát a szabályzat következő kiadásában ki kellene egészíteni a magyar helynevekre való utalással, így: „A szabály nem érvényesíthető a magyar családnevekre és **helynevekre**, az idegen tulajdonnevekre és a szóösszetételekre.”

Persze meggondolandó, hogy a *Bükk*-ön kívül alig néhány magyar helynév végződik hosszú mássalhangzóra. A háromezernél több mai magyarországi **helységnevé** között csak nyolc ilyen találtam, a következőket: *Fadd* (Tolna megyében), *Matty* (Baranya megyében), *Nagypall* (Baranya m.), *Nemesbikk* (Borsod-Abaúj-Zemplén m.), *Nyírtass* (Szabolcs-Szatmár-Bereg m.), *Tass* (Bács-Kiskun m.), *Ukk* (Veszprém m.), *Viss* (Borsod-Abaúj-Zemplén m.). Ha megköveteljük a *Bükk-vel* írásmódot, akkor ezekre a magyar helységnevekre is gondolnunk kell, s akkor így írjuk helyesen a következő mondatot: „Törődjünk többet *Fadd-dal*, *Matty-tyal*, *Nagypall-lal* és *Nemesbikk-vel* is!” Minthogy ebben a mondatban nem **idegen**, hanem **magyar** tulajdonnevek vannak, a jelenlegi 94. helyesírási szabály nem hatalmaz fel bennünket, hogy egyszerűsítve írjuk: *Faddal*, *Mattyal*, *Nagypallal*, *Nemesbikkkel*. Valószínű, hogy e községek lakosainak többsége nem is tudja, hogy „helyesen” *Bükk-vel*, *Fadd-dal* stb. szóalakot kell(ene) írnia. Ezért jobb lenne, ha az AkH.-nak valamikor sorra kerülő tizenkettedik kiadása a **magyar helynevek** ragozására is kiterjesztené az egyszerűsítő írásmódot, vagyis a *Bükkel*, *Faddal* stb. formát kívánná meg az írásban.

A magyar helyesírásnak nem három, hanem négy alapelve van; a negyediknek az AkH.-ban külön fejezete **Az egyszerűsítő írásmód**, ám az egyszerűsítés mint lehetőség egész helyesírási rendszerünkben érvényesülhet. Amikor ésszerű az egyszerűsítés, ne idegenkedjünk tőle!